

اهداف آموزشی: بعد از مطالعه فراگیران بتوانند

- انواع آلودگی به شپش را توضیح دهند.
- علایم ابتلا به آلودگی را ذکر نمایند.
- نحوه مبارزه با آلودگی را ذکر نمایند.
- درمان موارد ابتلاء را توضیح دهند.
- اگر درمان نشوند چه عوارض احتمالی وجود دارد.

شپش سر "پدیکولوز"

مشخصات کلی شپش: حشره ای کوچک، دارای ۶ پا، بدون بال و خونخوار است که انگل خارجی بدن انسان بوده و می تواند تن، سر و عانه را آلوده کند.

تخم شپش، رشک نام دارد و بیضی شکل و سفید رنگ و به اندازه ته سنجاق می باشد و به مو و درز لباسها می چسبند.

شپش حشره ای است که زندگی انگلی دارد و از خون انسان تغذیه می نماید. بزاق شپش حاوی مواد ضدانعقادی است که از لخته شدن خون جلوگیری کرده و خارش شدیدی را موجب می شود. در واقع شپش نمی پرد و نمی جهد بلکه حرکت لغزشی دارد. شپش ماده تا ۳۰ روز زندگی می کند و رنگ آن بین خاکستری تا قرمز متغیر است. تخم های شپش ماده کوچک بوده و به ساقه مو چسبندگی پیدا می کند.

دخترها بیشتر از پسرها به شپش سر مبتلا می شوند که علت آن تماس سر به سر بیشتر در این جنس می باشد. این نکته مهم است که هر کسی می تواند بدون ارتباط با شرایط اجتماعی - اقتصادی خاص یا وضعیت خاص بهداشت فردی اش به شپش مبتلا شود.

شپش در آب زنده نمی ماند زیرا از طریق سوراخ های کوچکی که در اطراف بدنش بنام اسپیراکل دارد تنفس می کند بهمین دلیل در مناطقی مثل استخر قادر به فعالیت نیست و از طریق شنا و استخر منتقل نمی شود.

اگر کودک شما مبتلا به شپش شد بدانید که بدترین اتفاق عالم برای او رخ نداده است و مهم ترین نکته آن است که در این خصوص والدین ترس بخود راه ندهند. البته شپش اگر برای مدتی بدون درمان بماند می تواند مشکلاتی برای سلامتی فرد و دیگران ایجاد کند.

بزرگ ترین مشکل ایجاد حس مشمئز کننده ای است که در دوستان و اطرافیان فرد مبتلا بوجود آمده و به مختل شدن روابط بین فردی می انجامد. ابتلا به شپش یکی از بیماریهای شایع در همه سنین به ویژه در سنین مدرسه می باشد.

شپش علاوه بر ناراحتیهایی که در اثر گزش ایجاد می کند، ناقل بیماری تیفوس و تب راجعه نیز می باشد.

بنابراین آگاهی از علائم و نشانه های این بیماری در مدارس، گامی مثبت در جهت کنترل بیماری محسوب می شود.

انواع شپش:

۱ - شپش سر

۲ - شپش بدن

۳ - شپش عانه

محل زندگی:

شپش سر در لابلای موهای سر زندگی می کند و این مناطق (عقب سر و نیز قسمت پشت گوش) را مورد گزش قرار می دهد.

شپش بدن در مسیر درزهای داخلی و چینهای لباسها زندگی می کند.

شپش عانه در محل عانه است و احتمالاً در سایر نقاط موارد بدن ممکن است مشاهده شود.

راههای انتقال:

۱ - از طریق تماس مستقیم افراد سالم با افراد آلوده

۲ - از طریق تماس غیرمستقیم بصورت استفاده از وسائل شخصی آلوده « لباسها، پتو، ملحفه، شانه، کلاه، روسری و

علائم:

۱ - علائم ابتلا به شپش سر:

الف) خارش شدید

ب) التهاب و تورم در ناحیه ریشه مو بدلیل خاراندن شدید

ج) بزرگ و حساس شدن غدد لنفاوی پشت گوش و پشت سر و گردن

۲ - علائم ابتلا به شپش بدن:

الف) خارش شدید

ب) ضخیم شدن پوست

۳ - علائم ابتلا به شپش عانه:

الف) خارش غیر قابل تحمل در ناحیه عانه

ب) لکه های آبی رنگ

عوارض ابتلا به شپش:

۱ - خارش شدید در سطح بدن بدلیل تلقیح ماده بزاقی به پوست فرد مبتلا.

۲ - عفونت ثانویه مثل زرد زخم که در اثر خاراندن شدید پوست رخ می دهد.

۳ - سایر عوارض مثل خستگی عمومی، افسردگی و پریشانی روانی و بیخوابی، ضایعات پوستی بصورت بثورات ریز قرمز رنگ

راههای پیشگیری:

۱ - آموزش به مردم در مورد شستشوی لباس و ملحفه در آب جوش بمدت ۳۰ دقیقه و یا استفاده از ماشین لباسشویی، خشک کن و اتو کردن درزهای لباس برای از بین بردن شپش و رشک.

۲ - رعایت بهداشت فردی (بخصوص استحمام مرتب)

۳ - شانه کردن روزانه موی سر

۴ - تمیز کردن همه روزه برس و شانه

۵ - شستشوی منظم لباسها، روسری، کلاه و...

۶ - عدم استفاده از شانه، برس و کلاه دیگران

۷ - پرهیز از تماس با اشیاء و لباسهای فرد آلوده

۸ - کنترل روزانه موی سر و بازدید بدن (در صورت لزوم) دانش آموزان در مدرسه و ورزشگاه ها

۹ - گزارش موارد آلوده مشاهده شده به نزدیکترین مرکز بهداشتی درمانی

راههای مبارزه:

۱ - درمان مناسب فرد و سایر افراد خانواده بطور همزمان طبق دستورهای مراکز بهداشتی درمانی

۲ - اطو کردن لباسها (بخصوص درزهای لباس)

۳ - جوشاندن کلیه وسایل شخصی آلوده (حوله، ملحفه، لباسهای زیر و رو و ...) در آب جوش به مدت حداقل نیم ساعت (در مورد شپش تن)

۴ - شستشوی منظم و یا پودرپاشی وسایل خواب و سایر وسایلی که قابل شستشو نبوده یا شستشوی آنها مشکل می باشد.

۵ - استفاده از داروهای ضد شپش (از جمله شامپو و لوسیون گامابنزن، شامپو و لوسیون پرمترین در صورت دسترسی و طبق دستور پزشک)

در چه مواردی موی سر دانش آموز باید بررسی شود ؟

۱ - وقتی یک مورد شپش در کلاس کشف شد تمام دانش آموزان همان کلاس باید بررسی شوند.

۲ - برادران و خواهران و اولیاء دانش آموزان مبتلا نیز باید مورد بررسی قرار گیرند.

۳ - موارد جدید باید فوراً درمان شوند.

۴ - وقتی بیش از سه کلاس یک مدرسه درگیر باشند تمام کلاسهای مدرسه باید از نظر شپش غربالگری شوند.

۵ - چک کردن موی سر باید زیر نور کافی صورت پذیرد.

۶ - دانش آموز مبتلا زمانی که دوره درمانش تمام شد یا تمام تخم ها از موهایش زدوده شد باید پذیرفته شود.

۷ - دانش آموز مبتلا باید بمدت ۱۴ روز مورد بررسی روزانه قرار گیرد.

۸ - اعضای خانواده باید تا ۱۰ روز موهایشان از نظر ابتلا به شپش مورد بررسی روزانه قرار گیرد.

در مبارزه با شپش، فرد آلوده و کلیه افراد خانواده و سایر افرادی که با او در تماس نزدیک می باشند باید نکات بهداشتی را رعایت کنند.

درمان

درمان از طریق استفاده از شامپوی پرمترین می باشد همچنین استفاده از شانه دندانه ریز در درمان بیماری سرعت بخش خواهد بود.

پیشگیری

- شستشوی مرتب و تمیز نگهداشتن بدن و موی سر

- شانه زدن مرتب موی سر
- تمیز نگه داشتن شانه و برس خود
- شستن لباسها و ملحفه ها با دست یا ماشین لباسشویی و خشک کردن آنها در آفتاب و یا با خشک کن و اظو
- استفاده نکردن لباسها و وسایل شخصی دیگران مانند(شانه، برس، روسری، کلاه، حوله، گل سر، تل سر، کش سر و....
- مدت ممنوعیت از مدرسه
- تا زمانی که شپش زنده و تخمهای موجود در موی سر و بدن لباسها از بین نرفته اند لازمست دانش آموز از رفتن به مدرسه خودداری نماید.

اقدامات در مدارس

- آموزش به سه گروه هدف: دانش آموزان، اولیا دانش آموزان، کارکنان مدارس
- در خصوص شستشوی لباس و ملحفه در آب گرم ۵۵ درجه سانتیگراد به مدت بیست دقیقه و یا خشکشویی آنها برای از بین بردن شپش و رشک و ضد عفونی گروهی البسه و رختخواب و سایر وسایل مورد استفاده شخصی مثل شانه و برس و...
- بازرسی مستقیم موی سر و در صورت لزوم بدن و لباس افراد آلوده و البسه و متعلقات آنها
- استفاده از داروی ضد شپش در افراد آلوده

سوالات:

- آلودگی به شپش بیشتر در کدام گروه سنی و کدام جنس دیده می شود؟
- علایم بیماری شپش سر چیست؟
- راه درمان بیماری چیست؟
- برای پیشگیری از انتقال تخم انگل چه باید کرد؟
- در آلودگی مدارس اقدام چگونه است؟